

Alternativa styrsätt till kommunikationshjälpmedel och datorer eller istället för papper och penna.

Gunnel Ivarsson, leg.arbetsterapeut Dart

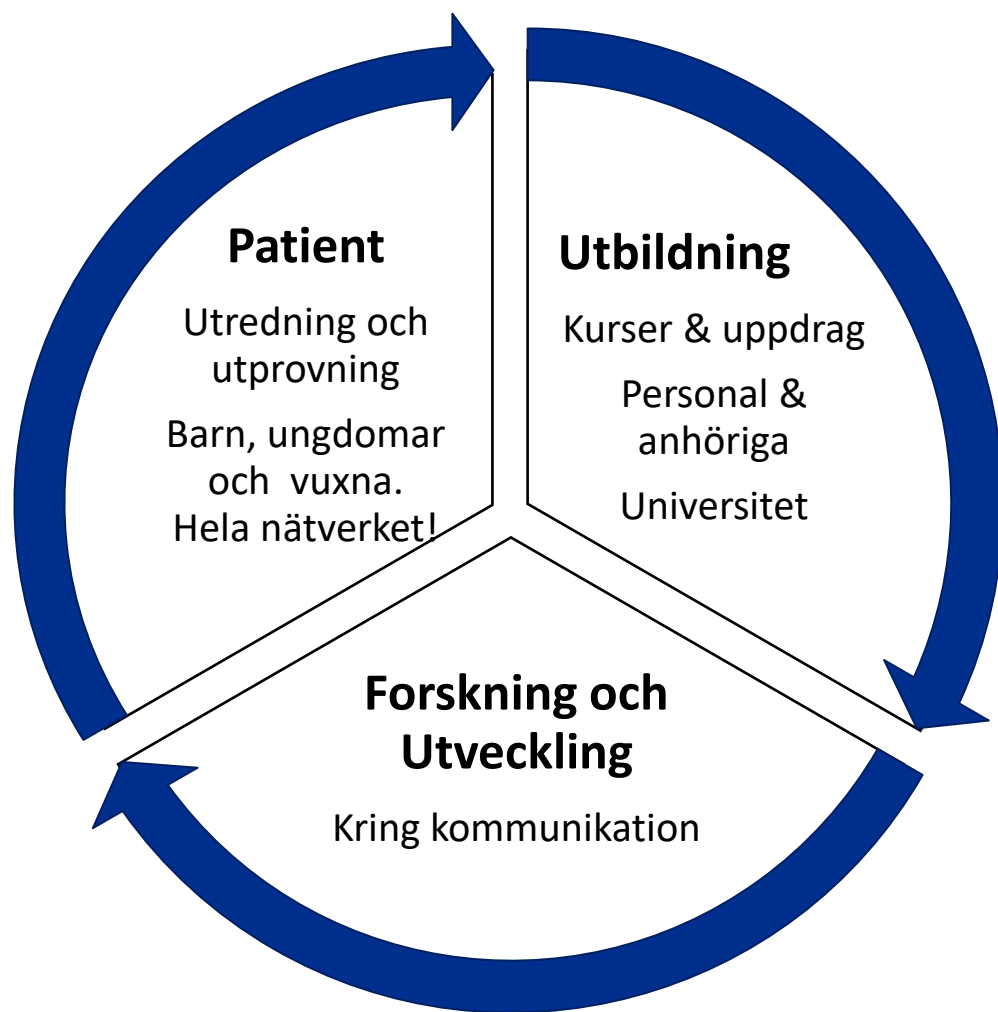
2022-12-14

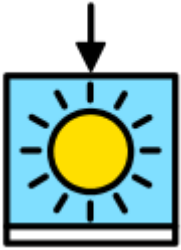

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
SAHLGRENKA UNIVERSITETSSJUKHUSET

Om Dart

- Dart - Kommunikationsstöd för personer med funktionsnedsättning
- Kommunikationsstöd (AKK) och kommunikativ och kognitiv tillgänglighet
- Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus Neurologi, psykiatri och habilitering (NPH)

Idag

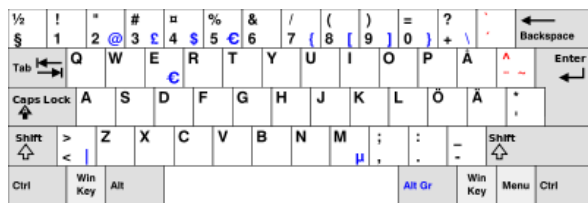
- Alternativa styrsätt- varför, hur och vad?
- Förutsättningar
- Exempelfilmer på alternativa styrsätt

Papper och penna eller?

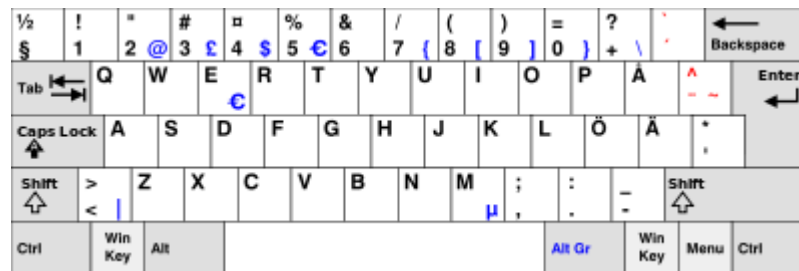
Skriva - ju fler sätt desto bättre

- Skärmtangentbord t.ex. från Google
- Ljudande tangentbord
- Ordprediktion
- Skrivmiljöer med bildstöd
- Tal till text

Olika typer av tangentbord

- ergonomiska
- med raster
- små-stora-delade
- direkt på skärmen
- synanpassade
- Alfabetiska tangentbord eller qwerty

Exempel på skärmtangentbord program The Grid

Peka med ögonen, foten eller näsan.....

Oftast när vi tänker på peka är det peka med ett pekfinger vi menar.

Men... det går ju att peka med ett annat finger, med knuten hand, med foten eller en tå, med ett knä – ja, till och med att använda näsan eller hakan.

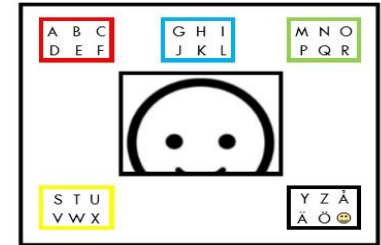
Alternativ inmatning

Är det svårt att använda ett vanligt tangentbord eller mus?

Det finns hjälpmedel som möjliggör att styra datorn-plattan-telefonen på andra sätt.

Alternativa styrsätt - speciallösningar

Specialprodukter för anpassad styrning

Film – tonåring som använder styrsätt

Olika typer av musstyrning

- Ergonomiska möss
- Inbyggd mus i bärbar dator eller tangentbord
- Rullboll
- Joysticksmus
- Huvudmus
- Pekskärm

Joystick, rullboll

Istället för en datormus kan det vara enklare att styra datorn med en rullboll eller en joystick.

En person kanske är muskelsvag kan prova en rullboll som är känslig, en annan person har kanske ofrivilliga rörelser eller darrningar och behöver en joystick som är "trög".

Andra datorstyrningar

- Manöverkontakter
- Styrning via elrullstolens manövrering
- Ögonstyrning
- Huvudmus
- Sug/blås
- EEG-styrning (ej i Sverige ännu)

Ögonstyrd dator

Peka, välja, styra med ögonen – det finns flera olika ögonstyrningssystem att välja på.

Ögonstyrningen kan vara inbyggd i en speciell dator, men det kan också vara en ögonstyrning som ansluts till en vanlig dator.

Kalibrering

Ögonstyrd dator i vardagen - YouTube

Demo av huvudmus

www.youtube.com/watch?v=TSIABD6dU1U

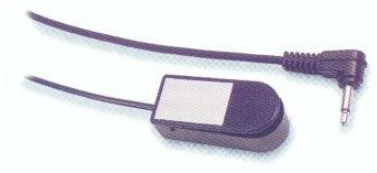
DriveLink+ Multicontroller från Permobil

Exempel på kontakter

Jelly Bean-kontakter

Micro light kontakt

Fingerbutton

Pico-
button

Scanning med en eller två kontakter

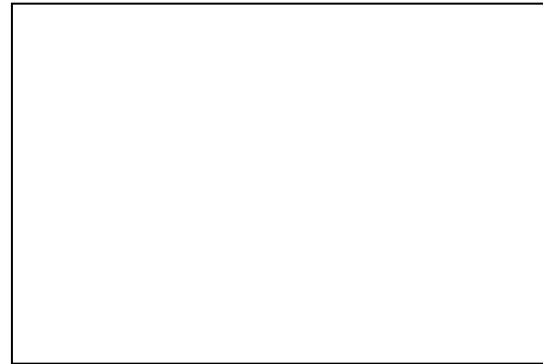

Ögonpekning

M L K
O N

H G F
J I

C B A
E D

Å Y V
Ö Ä

X W Q
☆ Z

S R P
U T

Peklampan

Demo laserlampa: www.youtube.com/watch?time_continue=9&v=4EyA9jabpnQ&feature=emb_logo

Demo ögonpekningsram: www.youtube.com/watch?v=rCsFPI-yVak

Självständig användning

Kontrollera:

- Kan användaren själv ta sig till eller ta fram hjälpmedlet och komma åt styrsätten?
- Kan användaren självständigt starta upp och hantera hjälpmedlet? Ladda det?
- Kan användaren självständigt programmen/apparna? Tänk på att ställa in tekniken så att de vanligast använda programmen startar automatiskt.

Ergonomin

Glöm inte:

- Arbetsställningen är avgörande för motorisk förmåga och aktivitetsutförande.
- Placering i rum, reflexer från fönster, ljud
- Sittställningen påverkar synfält, spasticitet, uthållighet, finmotoriken m.m.
- God ergonomi är viktigt för alla teknikanvändare.

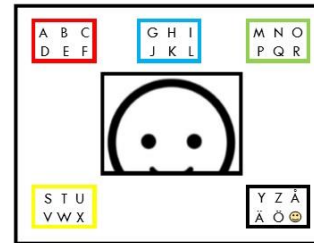
Samspel vid kommunikationssvårigheter och teknisk utrustning

Andas

Vänta

Förvänta

Möjliggör

Lär dig mer och tips på hemsidor:

11 januari kl. 12.00 Lunchföreläsning med Dart:

Tillgänglighetsanpassa vardagsteknik med Lisa Braun, arbetsterapeut

www.vgregion.se/ov/dart/

www.picomed.se

www.tobiidynavox.com

www.abilia.com

www.funktionsverket.se

www.frolundadata.se

Darts digitala utställning: Lär om kommunikationsstöd

Här vill vi inspirera dig att komma igång, eller komma vidare, med kommunikationsstöd. Vi har samlat filmer, korta informativa texter och tips på mer läsning i flera olika kategorier.

		
Stimulera kommunikationsutveckling	Prata om vad jag vill med vem jag vill	Prata med någon som inte är här
Här får du veta mer om våra utbildningar AKKtiv och KOMPIS, och tips på bra material om hur du kommer igång med kommunikationen.	Det är viktigt med tillgång till många ord för att kunna säga det en vill. Här får du tips på olika sätt att hitta och bygga stora ordförråd.	Att kunna kommunicera på distans blir allt viktigare - men det är inte självklart hur det ska gå till med ett kommunikationshjälpmedel. Här får du veta mer och se exempel.

www.vgregion.se/ov/dart/lar-om-kommunikationsstod/

Darts digitala utställning: Peka, välja, styra (1)

[Startsida](#) / [Lär om kommunikationsstöd](#) / Peka, välja, styra

Peka, välja, styra

Om man har svårt att peka direkt på en karta eller på en skärm, så kan man använda andra sätt för att välja vad man vill säga och skriva. Datt har stor erfarenhet av att prova ut alternativa styrsätt och man kan vända sig till Datt för att få hjälp med detta. Kontakta någon av våra arbetsterapeuter om du vill veta mera. Här finns många exempel och inspiration kring styrsätt.

Styrsätt - ett bildspel

Peka, styra, välja

peka med peklampa

Ett sätt att peka på bilder, bokstäver eller saker är med hjälp av en peklampa.

Det är en liten laserlampa fäst på en glasögonbåge, antingen i mitten eller på en skalm.

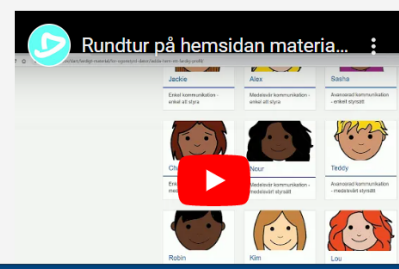
Skanning

Skanning

Grid of icons: Smiley face, Sad face, 'Hjälp att säga', 'Välj', 'Varför', 'Hur', 'Välj', 'Hur', 'Välj', 'Hur'.

Rundtur på hemsidan - ögonstyrd dator

Rundtur på hemsidan materia...

Jackie	Alex	Basha
Ögonstyrd kommunikation - enkel att styra	Meddelande kommunikation - enkel att styra	Ögonstyrd kommunikation - enkel styrt
Robin	Kim	Lou

Darts digitala utställning: Peka, välja, styra (2)

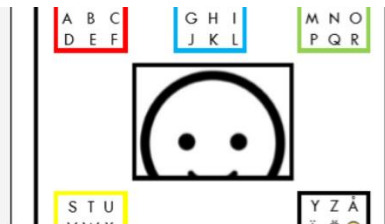
Lär dig mer om ögonstyrd dator

Här finns mer information om ögonstyrd dator och mängder av färdigt material.

Läs mer om olika sätt att styra

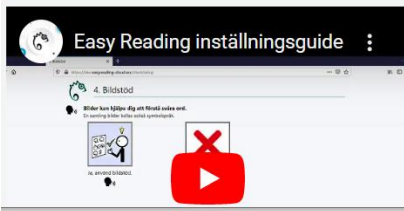
Här finns mer information om olika styrsätt och hur de fungerar.

Bokstavstavla för ögonpekning

På vår sida om basmaterial hittar du en bokstavstavla om du vill prova exemplet som visades i bildspelet. Titta under rubriken Ögonpekingsram.

📄 Anpassa hur webbläsaren fungerar just för dig

📄 Internet på ditt sätt - såhär kan det fungera

Färdigt material: För ögonstyrd dator

[Startsida](#) / [Färdigt material](#) / För ögonstyrd dator

Färdigt material

[Basmaterial](#)

[Bildstöd i vården](#) ▶

[Covid-19](#)

[För ögonstyrd dator](#) ▼

[Ladda hem en färdig profil](#)

[Ladda hem för Grid 3](#)

[Ladda hem för Communicator 5](#)

[Tekniska tips](#) ▶

[Metodik](#) ▶

[Lek och aktivitet](#)

[Om dig](#)

[Samtal om våld och kränkning](#) ▶

För ögonstyrd dator

Här hittar du information och innehåll för att använda med ögonstyrd dator. Innehållet är gjort i programmen Communicator 5 och Grid 3. Allt material är fritt att ladda hem och använda.

Färdiga profiler

Ladda hem färdiga kit för olika nivåer

Metodik

Att arbeta med en ögonstyrd dator

Tekniska tips

Tips och tricks för programvarorna

Ladda hem för Grid 3

Alla anpassningar för Grid 3

Ladda hem för Communicator 5

Alla paneler för Communicator 5

Digital kommunikation för personer med funktionsnedsättning

Material och föreläsning (inspelad föreläsning längst
ned på sidan)

<https://www.vgregion.se/ov/dart/lar-om-kommunikationsstod/prata-med-nagon-som-inte-ar-har/>

Välkommen att kontakta Dart

www.vgregion.se/ov/dart/

031-342 08 01

dart.su@vgregion.se